

Психоемоційні чинники судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану та їх вплив на якість експертного забезпечення правосуддя

Оксана Сівцова

провідний юрисконсульт сектору юридичного забезпечення, Полтавський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр Міністерства внутрішніх справ України, м. Полтава, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-6768-0675>, e-mail: sivcova.o.u@gmail.com

Судово-експертна діяльність відіграє ключову роль у забезпеченні якісного правосуддя, набуваючи особливої значущості в умовах воєнного стану та впливу деструктивних психоемоційних чинників на експертів.

Ключові слова: судово-експертна діяльність; психоемоційні чинники; професійне вигорання.

Psycho-Emotional Factors of Forensic Expert Activity Under Martial Law and Their Impact on the Quality of Expert Support of Justice

Oksana Sivtsova

Forensic expertise plays a key role in ensuring quality justice, becoming particularly significant under conditions of martial law and increased exposure to destructive psycho-emotional factors on experts.

Keywords: forensic expertise; psycho-emotional factors; professional burnout.

Судово-експертна діяльність регламентується Законом України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 р. № 4038-XII [1], який визначає правові, організаційні й матеріальні засади її здійснення, а також низкою галузевих законодавчих актів, зокрема Кодексом адміністративного судочинства України, Кримінальним процесуальним кодексом України, Митним кодексом України та іншими підзаконними нормативно-правовими актами.

Однак в умовах воєнного стану, навіть незважаючи на наявність розгалуженої системи законодавчих актів та чітко визначене нормативне регулювання, на щоденну судову діяльність судових експертів впливають численні кризові чинники, підсилюючи психоемоційне навантаження.

Поміж чинників підвищеного впливу на психоемоційний стан судових експертів доцільно виокремити:

- часові обмеження, зокрема в умовах загрози для життя та необхідності роботи в нестабільних умовах;
- зростання кількості звернень до експертних установ;
- ускладнення об'єктів дослідження;
- підвищення відповідальності за результати висновків.

Усі зазначені чинники є обтяжуючими елементами формування пролонгованого стресу в експертів, що у довгостроковій перспективі може прямо впливати на якість висновків, які є запорукою кваліфікованого й ефективного забезпечення правосуддя, яке відповідає європейським стандартам.

Додаткові стресові чинники містять вторинну травматизацію, пов'язану з дотичністю до складних насильницьких правопорушень, що в результаті може призвести до втрати емпатії та мотивації, а також накопичення невиконаних справ [2].

Воєнні дії спричинили зростання кількості звернень, що є новими для експертної діяльності України, зокрема, наказом Міністерства юстиції України від 27.07.2015 р. № 1350/5 було введено в дію судову військову експертизу.

Водночас із початком повномасштабного вторгнення стали актуальними дослідження, що стосуються фіксування наслідків ворожих обстрілів, знищення інфраструктури та військових злочинів. До того ж експертів активно залучають до визначення шкоди та завданих збитків внаслідок збройної агресії, зокрема проводяться такі види експертиз, як будівельно-технічні, вибухотехнічні,

товарознавчі, дорожньотехнічні, транспортно-товарознавчі, економічні, інженерно-екологічні та психологічні [3, с.537].

За умов дії довготривалого стресу може сформуватись професійне вигорання — комплексні особистісні зміни, які виникають унаслідок пролонгованого стресу в процесі трудової діяльності, що негативно впливає як на емоційний стан працівника, так і на його стосунки з оточенням [4, с. 48].

Професійне вигорання має три складові:

- емоційне виснаження, яке проявляється відчуттям спустошення;
- формування цинічного ставлення до роботи й колег;
- зниження особистих досягнень, що характеризується відчуттям неефективності [5].

Поміж ризиків варто виокремити хронічну втому — стан, за якого особа почуває постійну слабкість та має низьку працездатність, що не залежить від відпочинку.

У праці «*The impact of fatigue on latent print examinations as revealed by behavioral and eye gaze testing*» визначено, що хронічна втома дактилоскопічних експертів призводить до збільшення кількості невизначених висновків, більш поверхневого візуального огляду, а також до зниження обсягу візуальної робочої пам'яті [6].

У зовнішньому середовищі діяльності такий вплив може проявитися у взаємодії судового експерта з суб'єктом призначення експертизи, що характеризується затягуванням дослідження. Внутрішньосистемно може відображатись у недооцінюванні нових методів або методик дослідження [7, с. 141].

Отже, неможливо заперечувати вагомість значущості психоемоційних чинників на якість експертного забезпечення правосуддя, коли фахівці перебувають під впливом підвищеного напруження та постійного стресу.

Усе це може призвести до низки негативних наслідків, зокрема зниження концентрації уваги та професійного вигорання, що пряму детермінують якість, об'єктивність, точність та ефективність роботи експерта.

Існує необхідність у застосуванні системних заходів з метою мінімізації наслідків стресу на працівників експертних установ, що може реалізовуватись через упровадження психологічної підтримки з метою профілактики професійного вигорання як складової забезпечення належної якості судово-експертної діяльності в умовах воєнного стану.

Перелік джерел посилання

1. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 29.01.2026).
2. Stressors in forensic organizations: risks and solutions / T. Busey et al. *Forensic science international: synergy*. 2022. No. 4. DOI: 10.1016/j.fsisyn.2021.100198 (дата звернення: 29.01.2026).
3. Бондаренко-Берегович В. В. Судово-експертна діяльність в умовах військового стану. *Наукові перспективи*. 2024. № 6 (48). С. 535—548. DOI: 10.52058/2708-7530-2024-6(48)-535-548 (дата звернення: 28.01.2026).
4. Галан Л., Журавльова О., Кульчицька А. Концептуалізація поняття професійного вигорання у науковій літературі. *Психологічні перспективи*. 2025. № 44. С. 38—51. URL: <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2024-44-gal> (дата звернення: 28.01.2026).
5. Burnout and stress in forensic science jobs: a systematic review / C. Lombardo et al. *Healthcare*. 2024. No. 12(20):2032. DOI: 10.3390/healthcare12202032 (дата звернення: 29.01.2026).
6. The impact of fatigue on latent print examinations as revealed by behavioral and eye gaze testing / T. Busey et al. *Forensic science international*. 2015. No. 251. Pp. 202—208. DOI: 10.1016/j.forsciint.2015.03.028 (дата звернення: 29.01.2026).
7. Лозова С., Самойлова О. Формування негативних психоемоційних станів та їх корекція в роботі судових експертів. *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України* : Всеукр. наук.-практ. конф. (Вінниця, 24.03.2023). Вінниця, 2023. С. 141—142. URL: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/16300> (дата звернення: 28.01.2026).